IV. Характеристична особенность на английското политическо устройство, сравнително съ континенталното се явява натоварваньето на заможнитѣ обществении класси не само имуществении тегоби, но и съ задължението да служжтъ въ управлението. На континента главнитѣ икономически тегоби падатъ върху незаможнитѣ класси на обществото, а главнитѣ служебни задължения върху бюрократията.

V. Политическата свобода има своитѣ корени въ испълнението на задължения. Егоистическото тичанье подиръ разни права разединява общественнитѣ класси; по-силното испълнение на обязанноститѣ, налагани отъ общежитието, ги съединява съ нравственни връзки. Първото начало е породило въ Европа абсолютизма, послѣдньото е привѣло Англия къмъ политическа и гражданска свобода."

Ил. С. Бобчевъ.

Хорография.

Писма изъ Ахж-челебийско.

XIII.

Както е расположено бѝлото, що отдѣля двата улея: тоя на сжща Арда къмъ югъ и другия на лѣвия ѝ притокъ Черна-рѣка къмъ сѣверъ, на $^3/_4$ часа отъ селцето Фатово къмъ западъ, толкова отъ с. Чокманово къмъ истокъ и единъ часъ и нѣщо отъ с. Долно-Райково къмъ югъ, е мѣстностьта, извѣстна подъ името *Варадилъ,* Долно-Райковско землище. Това е единъ малъкъ отрѣзъ отъ самото бѝло съ малки полянчести долинки и отъ двѣтѣ страни на бѝлото, който отрѣзъ както и всички тукъ мѣста като него е доста живописенъ съ своитѣ омайни картини: ту борова горичка, ту мъхната и разноформенна каменна скала, ту росно-зелена ливада, или пъкъ грижливо скжтана, оградена и почистена градина*) съ царевица или переста нива.

Прѣзъ тая мѣстность минава и прѣкия пжть отъ Устово и Райково за селата Чокланово, Смилянъ и други. На самото бѝло отъ дѣсно пжтьтъ стърчи единъ високъ врьхъ, отъ чиито недра вадятъ най-доброто качество воденични камъни, току-речи за цѣлата околность. Този врьхъ е извѣстенъ съ името *Кралювъ-каменъ.* Изгледа отъ него къмъ околностьта е чудесенъ: струва ти се, че се намирашъ въ единъ неизбродимъ и необятенъ океянъ отъ долини, върхове, гори, скали, зеленини, съ най-разнообразни форми и дивности. Отъ бѝлото къмъ югъ, по пжтя за долината, по която лжкати сжщата Арда, и гдѣто е расположено помашкото село Смилянъ, съ своето старинно и звучно славянско име, се намира една варовита скала, съ червени пятна по нея, наречена *Мъмина-каменъ.* Прѣданието говори, че по врѣме на потурчваньето, една мома, като не приемала да замѣни своята прадѣдовска християнска вѣра съ мохамеданската, хвърлила се отъ скалата, на която отъ тогава и до днесъ

*) Въ Ахж-челебийско посѣяннитѣ съ царевица ниви казватъ градини.
Б. на А.

личела кръвьта, и която носи името Мominъ-каменъ. Такъва червена скала има и при селото Устово, а подобни прѣдания и названия, останѫли въ народната паметь отъ оная ужасна епоха, изобилватъ на всѣка крачка и у българи, и у помаци въ тѣзи планински краища.

Мѣстностьта Варадилъ е станѫла доста паметна въ цѣлата кааза отъ двадесеть години насамъ по крамолитѣ, които непрѣкжснато се водѭтъ между българитѣ екзархисти и българитѣ патриаршисти, или, както обикновенно ги казватъ, гъркомани. Причинитѣ за тѣзи борби, които въ владѣнията на Турция сѫ злобата на деньтъ у българитѣ и които борби сѫ коствували толкова жьртви и истощаванье на сили и енергия, тукъ ето какъ и отъ що сѫ произлѣзли. Единъ крайно набоженъ старецъ отъ гъркоманитѣ Долно-Пайковски, при това и доста състоятеленъ, прѣди двадесеть години нѣщо пожелалъ да съгради едно параклисче на самото било, гдѣто мѣстото наоколо е било негова собственность. На това мѣсто си е имало слѣди отъ старъ оброкъ, и памѣтьта му се почитала и отъ пó-отнапрѣдъ отъ двѣ три отъ близнитѣ села подъ името Св. Атанасъ. Като се съградилъ параклиса, стареца си построилъ и една стаичка при него, за да живѣе и при нивитѣ си. Нещещь ли, вдъхнѫта му била манията неговия параклисъ да стане мънастиръ и подученъ отъ начало отъ малцината и хитри гъркомани отъ Долно-Райково, между които личелъ и синъ му, извѣстенъ гъркомански първенецъ тогава, той почнѫлъ да распространява идеята си между набожното население. Въ нѣколко години наредъ всички отъ околнитѣ села ходѣхѫ на поклонение, на 2 май всѣка година се събира голѣмъ съборъ, набожнитѣ селени и селенки носѣхѫ дарове на драго сьрдце, ласкани отъ старецътъ, който ги увѣрявалъ, че неговия мънастиръ е български, както е и той българинъ. Щомъ се посъбра едно друго, направихѫ се йоще стаи, разширочи се параклисътъ и гъркоманитѣ го отнехѫ, като почнахѫ да не пропущатъ български свещенникъ да служи въ него. Грьцката пъкъ митрополия въ Скеча и грьцкитѣ първенци тамъ, подбутнѫти отъ патриаршията, която йоще не губи надѣжда и отъ тоя край, помогнѫхѫ на Долно-Райковскитѣ грькомани, които сторихѫ вече своя стока мънастиря. Патриотитѣ грьцки дори помислихѫ, че съ урежданьето и разширението на него въ тоя български край, ще положѫтъ единъ здравъ стълпъ, който съ врѣме ще може да попрѣчи на българитѣ и създаде тѣмъ шансъ за сполуки. Грьцки иллюзии, наистина, ала отъ друга страна намъ би трѣбвало да послужѫтъ за урокъ. Както и да е, българитѣ подигнѫхѫ протестъ, поведохѫ разправии и прѣди двѣ години турското правителството за да усмири крамолитѣ, заповѣда да бѫде общъ и на еднитѣ и другитѣ, и сега работата състои въ това, че по редъ Долно Райковскитѣ священници служѫтъ въ него, но на 2 май всѣка година има крамоли, които единъ день не ще бѫде чудно, ако се обьрнѫтъ и на повече нежелателни распрaвии между едни и сѫщи братия, само че еднитѣ заблудени, за жалость, отъ тѣзи, отъ които толкова злини сѫ написани на на-родьтъ ни.

Ш.